

GEMEENTE BOEKEL

VOORSTEL AAN DE RAAD

Datum : 11 februari 2014

Voorstel van : college van burgemeester en wethouders

Onderwerp : Gemeentelijk archeologiebeleid

Samenvatting

Op dit moment heeft onze gemeente geen archeologisch beleid vastgesteld. Nu geldt dan ook een wettelijke ondergrens. Bij een verstoring van de bodem met een oppervlak van 100 m² of meer dient er een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. In veel gevallen, met name daar waar de verwachtingswaarde laag is, is dit onevenredig bezwarend. Door voor de bepaling van de noodzaak tot onderzoek het verstoringsoppervlakte en de -diepte te koppelen aan de verwachtingswaarden, kan een 'meer redelijk' beleid gevoerd worden.

De voorliggende documenten (archeologienota, implementatiedocumenten, verantwoording van de archeologiekaarten en de kaartenset) vormen gezamenlijk het gemeentelijke archeologiebeleid.

Voorgesteld besluit:

1. De Nota van Inspraak behorende bij het gemeentelijke archeologiebeleid vast te stellen.
 2. Het gemeentelijke archeologiebeleid met de bijbehorende kaarten vast te stellen.
 3. Insprekers van dit besluit in kennis te stellen.
-

Inleiding/probleemstelling:

Naar aanleiding van het eerder opgestelde plan van aanpak is in 2011 besloten om opdracht uit te zetten bij Monumentenhuis Brabant voor het opstellen van ons gemeentelijke archeologiebeleid. Er is gekozen voor een pragmatische, Boekelse invulling. Zo is bij de opstelling van ons beleid gebruik gemaakt van hogere wet- en regelgeving en verschillende algemene kaarten (hoogtekaart, geomorfologische kaart, verstoringenkaart etc.). Er is uitgezocht of dit juridisch geen problemen zal opleveren. Er is gebleken dat indien hier een verantwoordingsdocument onder ligt, dit niet het geval is.

Op dit moment heeft onze gemeente geen archeologisch beleid vastgesteld. Nu geldt dan ook een wettelijke ondergrens. Bij een verstoring van de bodem met een oppervlak van 100 m² of meer dient er een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. In veel gevallen, met name daar waar de verwachtingswaarde laag is, is dit onevenredig bezwarend. Door voor de bepaling van de noodzaak tot onderzoek het verstoringsoppervlakte en de -diepte te koppelen aan de verwachtingswaarden, kan een 'meer redelijk' beleid gevoerd worden.

Inmiddels is het gemeentelijke archeologiebeleid afgerond. Het ontwerpbeleid heeft na een inloopavond gedurende zes weken ter inspraak gelegen met de mogelijkheid voor eenieder om een inspraakreactie kenbaar te maken. Uw gemeenteraad is het bevoegde gezag om een oordeel te geven over de ingekomen inspraakreacties en om het gemeentelijke archeologiebeleid vast te stellen.

Relatie met eerdere besluitvorming:

Niet van toepassing.

Beoogd resultaat:

De archeologiekaart van Boekel is tot stand gekomen op basis van een archeologisch bureauonderzoek van het gehele grondgebied van de gemeente. Er is een breed scala aan bronnen gebruikt, variërend van verschillend kaartmateriaal, overzichten van bekende vindplaatsen, informatie van de heemkundekring, literatuurstudie en resultaten uit opgravingen. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in de onderstaande documenten die gezamenlijk het gemeentelijke archeologiebeleid vormen.

1. Archeologienota

In deze nota is het feitelijke archeologiebeleid vastgelegd. Hierin wordt bijvoorbeeld bepaald dat het archeologische resten bij voorkeur in situ (in de grond) behouden worden, oppervlakte- en diepteondergrenzen aangegeven waarboven onderzoek noodzakelijk is etc.

2. Implementatiedocumenten

Hierin zijn meerdere implementatiedocumenten opgenomen die als doel hebben om een praktische handreiking te geven voor de uitvoering van het beleid. Zo wordt een standaard format voor een Programma van Eisen gegeven en zijn standaard planregels opgenomen die de basis vormen bij de herziening van een bestemmingsplan.

3. Verantwoording van de archeologiekaart(en)

In dit document worden de keuzes zoals die gemaakt zijn en vastgelegd zijn in de archeologienota verantwoord. Grotendeels is dit gebeurd aan de hand van verschillend kaartmateriaal (hoogtekaart, historische kaart, verstoringenkaart etc.). Zoals uit de inleiding van dit voorstel is aangegeven bestaat hier juridische noodzaak toe.

4. Een kaartenset, bestaande uit 1 legenda, 11 basiskaarten, een verwachtingskaart en een beleidskaart.

Met name de beleidskaart is van belang in het kader van het archeologiebeleid. Op deze kaart worden verschillende zones en terreinen aangegeven waar per zone verschillende archeologische eisen gelden. Hier ligt een directe koppeling met de archeologienota.

Bijgevoegd aan dit voorstel treft u de betreffende documenten aan waarbij opgemerkt wordt dat de archeologienota met de beleidskaart het feitelijke beleidskader vormt.

Keuzemogelijkheden:

In de archeologienota zijn meerdere keuzes gemaakt wat het gemeentelijke archeologiebeleid betreft. In het document is een achttal beleidsregels geformuleerd waar ons college in een eerder stadium al een standpunt over in heeft genomen. Hieronder worden deze genoemd.

Beleidsregel 1

De gemeente Boekel behoudt zoveel als mogelijk de archeologische resten in de grond (behoud *in situ*) en laat waar redelijkerwijs mogelijk de maatregelen ter bescherming en behoud van de archeologische resten opnemen in het programma van eisen.

Beleidsregel 2

De gemeente Boekel hanteert de oppervlakte van de effectieve bodemversturende ingrepen als uitgangspunt voor het bepalen van de archeologische onderzoeksverplichting binnen een plangebied. Dit houdt in dat indien de bodemversturende ingreep de ondergrens overschrijdt, archeologisch (voor)onderzoek binnen het plangebied noodzakelijk is.

Beleidsregel 3

De gemeente Boekel hanteert een vrijstellingsgrens voor onderzoek tot een verstoringsdiepte van maximaal 0,4 m dan wel 0,5 m beneden maaiveld. Ingrepen dieper dan de diepte-ondergrens zijn vanaf een gestelde oppervlakte overschrijding onderzoeksplchtig (zie beleidsregel 4). Daarnaast zijn ingrepen die een geleidelijk negatief effect kunnen hebben op de archeologie in de bodem maar -mogelijk- minder diep reiken dan 0,4 m beneden maaiveld altijd onder-zoeksplichtig.

De onderbouwing van de diepte-ondergrens van juist 0,4 meter luidt als volgt:

“Met een generieke vrijstellingsdiepte van 40 cm beneden maaiveld is een balans gezocht tussen wat vanuit archeologisch belang wenselijk is en wat vanuit overig maatschappelijk belang (regulier agrarisch gebruik, particulier gebruik met betrekking tot bijvoorbeeld tuin-onderhoud, e.d.) mogelijk is.

Door onderzoek van onder andere de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is vastgesteld dat (ongeschonden) archeologische resten zich kunnen bevinden op een diepte van 30 à 40 cm onder het maaiveld. Tevens is vastgesteld dat bij normaal agrarisch gebruik de ploeg niet dieper reikt dan ca. 30 cm. Soms wordt iets dieper geploegd om de ploegzool wat los te werken, maar in het algemeen wordt enkel de bovenste, donkerbruine/zwarte bodemlaag omhoog gewoeld.

Met een generieke vrijstelling van 50 cm kan het archeologisch niveau worden aangetast en wordt de kans vergroot op archeologische toevalsvondsten. Of in een bepaald gebied dieper kan worden geploegd of grondbewerking kan plaatsvinden, zal na afweging en middels onderzoek in het kader van een omgevingsvergunning moeten blijken. Op het moment dat een initiatiefnemer kan aantonen dat de grond al dieper geroerd is dan 40 centimeter dan geldt die diepte ondergrens.”

Desondanks stelt ons college u voor om in gebieden met een middelhoge verwachtingswaarde een diepte-ondergrens van 50 centimeter te hanteren. Dit vanwege praktisch oogpunt en op basis van de door de ZLTO ingediende inspraakreactie.

Beleidsregel 4

De gemeente Boekel hanteert voor de verschillende gebieden van de beleidskaart, verschillende oppervlakte-ondergrenzen:

Ctg	Opp. grens	Typering
1	nvt	monumenten (hiervoor geldt de Monumentenwet 1988 of de gemeentelijke erfgoedverordening)
2	100 m ²	gebieden van zeer hoge archeologische waarde
3	250 m ²	gebieden van hoge archeologische waarde
4	250 m ²	gebieden met een hoge verwachtingswaarde
5	2.500 m ²	gebieden met een middelhoge verwachtingswaarde
6/7	geen	gebieden met een lage of zonder verwachtingswaarde of vrijgegeven gebieden

Beleidsregel 5

De gemeente Boekel ligt niet binnen een provinciaal cultuurhistorisch landschap. Onze gemeente heeft eveneens geen gemeentelijke archeologische aandachtsgebieden of archeologische monumenten. De gemeente besluit om haar Erfgoedverordening 2010 hierop aan te

vullen en de aanwijzing van gemeentelijke archeologische monumenten hiermee mogelijk te maken.

Beleidsregel 6

De gemeente Boekel heeft naast het bovenstaande nog enkele richtlijnen:

1. Indien in één plangebied meerdere verwachtingswaarden voorkomen, dan geldt de hoogste waarde (en dus de kleinste ondergrens). Slechts als de hoogste waarde een zeer beperkt deel uitmaakt van het plangebied (< 10 %), kan na afweging worden besloten om de oppervlakteondergrens te hanteren die het grootste deel uitmaakt van het plangebied.
2. Indien geen onderzoek moet worden uitgevoerd omdat beneden de onderzoeksgrenzen (diepte- en/of oppervlakte-ondergrens) gebleven wordt, blijft de dubbelbestemming Waarde-Archeologie (WR-A) van het bestemmingsplan onverminderd van kracht.
3. Indien op basis van de oppervlakte van de bodemverstoring ingrepen archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is, vindt dit plaats in het gehele plangebied.
4. Indien de bodem in minder dan 5% van het ingrepengebied verstoord wordt, kan de gemeente vrijstelling verlenen van de verplichting tot uitvoering van archeologisch onderzoek. De dubbelbestemming Waarde-Archeologie (WR-A) van het bestemmingsplan blijft onverminderd van kracht.
5. In gebieden waar ingrepen gepland worden met een geleidelijk effect dient eerst vastgesteld te worden wat het effect van de ingreep (op termijn) kan zijn op de eventueel aanwezige archeologische ondergrond.
6. Voor - agrarische - activiteiten die vergunningplichtig zijn (zoals diepploegen, aspergeteelt, aanleg drainagesystemen, etc.) geldt eveneens de verplichting tot het uitvoeren van een onderzoek om vast te stellen wat het effect op de langere termijn kan zijn.

Beleidsregel 7

De gemeente Boekel reserveert géén apart budget voor de uitvoering van het gemeentelijk archeologiebeleid en hanteert het landelijke uitgangspunt 'de verstoorder betaalt'. Gemaakte ambtelijke kosten ten behoeve van het uitvoeren van het archeologiebeleid zullen verhaald worden via:

1. de bestuurslastenvergoeding, daar waar het niet-project gebonden kosten betreft;
2. de heffing van leges of kostenverhaal op basis van Wro afdeling 6.4, daar waar het projecten van derden betreft;
3. projectkosten, daar waar het eigen gemeentelijke projecten betreft.

Beleidsregel 8

De gemeente Boekel onderschrijft het potentieel en de belangrijke rol van archeologische verenigingen. Archeologievrijwilligers dienen zo mogelijk betrokken te worden bij archeologisch onderzoek. De gemeente kan hiervoor dan voorwaarden in het programma van eisen op laten nemen.

Argumenten:

Op 4 november 2013 heeft de inloopavond plaatsgevonden op het gemeentehuis. De opkomst was relatief beperkt (ca 20 belangstellenden). In de periode van 5 november tot en met 16 december 2013 heeft het ontwerpbeleid vervolgens ter inzage gelegen op het gemeentehuis met de mogelijkheid voor eenieder om een inspraakreactie hieromtrent kenbaar te maken aan de gemeenteraad.

De onderstaande personen c.q. instanties hebben hier gebruik van gemaakt:

- ❖ ZLTO, afdeling Boekel-Venhorst, per brief d.d. 15 december 2013
- ❖ Heemkundekring Sint Achten, Martha van Eerdt, per mail d.d. 15 december 2013
- ❖ Ermers Venhorst B.V., per brief d.d. 25 november 2013
- ❖ Vof Hanenberg-Kanters, per brief d.d. 16 december 2013

- ❖ De heer A. Hanenberg, per brief d.d. 5 november 2013
- ❖ De heer A. Hanenberg, per brief d.d. 5 november 2013
- ❖ Arendnest Tuinplanten B.V., per brief d.d. 28 november 2013
- ❖ H. van Doorn, per mail d.d. 4 december 2013

De ingekomen reacties zijn bestudeerd en beoordeeld. Deze zijn vastgelegd in de bij dit voorgestelde gevoegde Nota van Inspraak. Op basis hiervan is het ontwerp-archeologiebeleid op de onderstaande punten aangepast:

- ✓ De noord-zuid georiënteerde strook die gekoppeld was aan de breuk/wijst is van een middelhoge verwachting (cat. 5) gewijzigd in een lage verwachting (cat. 6). Zie afbeelding hiernaast.
- ✓ Buurtschap c.q. kern Berkhoek wordt op de kaart als gebied van hoge archeologische waarde (cat. 3).
- ✓ De archeologische inschaling van het perceel aan het Goor 12 wordt veranderd van gebied van middelhoge verwachting (cat. 5) naar die van een lage verwachting (cat. 6).
- ✓ De percelen aan het Leurke (kadastrale aanduidingen O13 en O541) wordt ingeschaald in 'gebied zonder archeologische verwachting' (cat. 7).
- ✓ Het perceel Statenweg wordt ingedeeld in beleids categorie 6, 'gebieden van lage archeologische verwachting'.

Op basis van de door de ZLTO ingediende inspraakreactie wordt uw gemeenteraad tevens vanuit praktisch oogpunt voorgesteld om in gebieden met een middelhoge verwachtingswaarde een diepte-ondergrens van 50 centimeter te hanteren.

De overige ingediende inspraakreacties hebben geen aanleiding gegeven tot het aanpassen van het archeologiebeleid.

Financiële gevolgen en dekking:

De kosten voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek komen voor rekening van initiatiefnemers. De gemeente Boekel reserveert geen apart budget voor de uitvoering van het gemeentelijk archeologiebeleid en hanteert het landelijke uitgangspunt 'de verstoorder betaalt'. Gemaakte ambtelijke kosten ten behoeve van het uitvoeren van het archeologiebeleid zullen verhaald worden via:

1. de bestuurslastenvergoeding, daar waar het niet-project gebonden kosten betreft
2. de heffing van leges of kostenverhaal op basis van Wro afdeling 6.4, daar waar het projecten van derden betreft;
3. projectkosten, daar waar het eigen gemeentelijke projecten betreft.

Risico's:

Het risico bestaat dat initiatieven geen doorgang kunnen vinden op het moment dat er archeologische resten aanwezig blijken en hierdoor het initiatief in economische zin niet meer haalbaar is. Dit staat los van het voorliggende beleid aangezien daar nu ook al sprake van kan zijn.

Op het moment dat een gebied archeologisch wordt vrijgegeven en er wordt toch een toevalsvondst gedaan, dan komen de kosten voor het opgraven van dergelijke kosten in de regel altijd voor de gemeente. Bovendien bestaat het risico dat een initiatiefnemer ook de

vertragingskosten neerlegt bij de gemeente. Het is dus zaak om de kans op toevalsvondsten tot een minimum te beperken. In het voorliggende beleid is dit gebeurd.

In het verleden is voor heisa gezorgd doordat een gemeente een berekening heeft gemaakt wat het plan-schaderisico was bij vaststelling van archeologiebeleid door de betreffende gemeente. Hieruit kwam een abominabel hoog bedrag naar voren en hierdoor is het beeld ontstaan dat een enorm hoog planschaderisico bestond. Uiteindelijk heeft de betreffende gemeente toe moeten geven dat de berekening onjuist was en dat het planschaderisico niet te berekenen valt en waarschijnlijk ook niet voor gaat komen.

Communicatie:

Uw besluit zal worden gepubliceerd in de regionale weekbladen en op de gemeentelijke website. De indieners van inspraakreacties zullen een brief ontvangen waarin uw besluit op de reactie kenbaar wordt gemaakt.

Uitvoering en evaluatie:

Het beleid zal logischerwijs geëvalueerd worden. Hier wordt geen exact moment voor vastgelegd.

Voorstel:

1. De Nota van Inspraak behorende bij het gemeentelijke archeologiebeleid vast te stellen
2. Het gemeentelijke archeologiebeleid met de bijbehorende kaarten vast te stellen
3. Insprekers van dit besluit in kennis te stellen.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Boekel
De secretaris de burgemeester

J.G. Marcic

P.M.J.H. Bos

Bijlagen ter inzage:

- ❖ Archeologiebeleid bestaande uit:
 - archeologienota;
 - implementatiedocumenten;
 - verantwoording van de archeologiekaart(en);
 - een kaartenset, bestaande 11 basiskaarten, een verwachtingskaart en een beleidskaart.
- ❖ Nota van Inspraak

Bijlagen die zijn bijgevoegd: